

JUHLAJULKAISU

**SUOMALAINEN
LAKIMIESYHDISTYS**

1898 · 22/10 · 1948

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

TOIMITUSKUNTA:

AARNE REKOLA

V. MERIKOSKI

TAUNO TIRKKONEN

ILMARI MELANDER

TYRVÄÄN KIRJAPAINO OY - VAMMALA 1948

ISSN 0356-7222

ISBN 978-951-855-702-2 (PDF)

Tauno Tirkkonen

Oikeudenkäyntimenettelystä työtuomioistuimessa

I.

Työtuomioistuimesta kesäkuun 7 päivänä 1946 annettu laki, josta seuraavassa käytetään lyhennystä TTL, sisältää sellaisia prosessuaalisia säännöksiä, jotka järjestävät työtuomioistuimessa tapahtuvan menettelyn eräissä suhteissa olennaisesti toisenlaiseksi, kuin miksi prosessi on yleisissä alioikeuksissamme muodostunut oikeudenkäymiskaaren ja käytännön perusteella. Kun TTL:n määräykset työtuomioistuimessa noudatettavasta oikeudenkäyntimenettelystä samalla merkitsevät eräitten uudenaikaisten periaatteitten ja näkökohtien soveltamista, on seuraavassa aihetta lyhyesti selostaa työtuomioistuinprosessia. Tähän on sitäkin suurempi syy, kun meillä yleisen prosessimenettelyn osalta on suunniteltu ryhdyttäväksi sellaisiin osittaisparannuksiin, joiden toteuttaminen merkitsisi ainakin osittaista siirtymistä uudenaikaisten prosessilakien omaksumaan järjestelmään. Työtuomioistuinprosessimme voinee näet silloin tarjota sopivaa johtoa osittaisparannuksia harkittaessa ja käytäntöön sovellettaessa.

Kun jäljempänä tarkastelen TTL:n sääntelemää prosessimenettelyä, kiinnitän esitykseni havainnollistamiseksi samalla huomiota vastaaviin, yleistä oikeudenkäyntimenettelyä säänteleviin positiivisoikeudellisiin määräyksiin. Lisäksi olen, vertauksen vuoksi, kosketteleva eräitä Ruotsin uuden oikeudenkäymiskaaren (lyh. NRB) säännöksiä. Muuten todettakoon, että TTL:ia suunniteltaessa on pääasiallisena esikuvana käytetty Ruotsin vastaavaa lakia.¹

¹ Lag den 22 juni 1928 om arbetsdomstol. Tätä lakia on sittemmin muutettu kahdella eri lailla, nimittäin lailla 21. 3. 1947 ja lailla 10. 7. 1947. Viimeksimainitulla on työtuomio-

Oikeudenkäyntimenettelystä työtuomioistuimessa

Eräät TTL:ssa olevat erikoisuudet saavat selityksensä työtuomioistuimessa käsiteltävien juttujen omalaatuisuudesta. Sen vuoksi onkin aluksi tarkasteltava kysymystä työtuomioistuimen asiallisesta toimivallasta, jota koskevat määräykset sisältyvät TTL 1 §:ään. Tästä lainpaikasta ilmenee, että työtuomioistuin käsittelee ja ratkaisee erikoistuomioistuimena työehtosopimuksia koskevat riita-asiat, kun kysymys on 1) työehtosopimuksen pätevydestä, voimassaolosta ja oikeasta sisällyksestä, 2) siitä, onko jokin menettely työehtosopimuksen tai työehtosopimuslain säännösten vastainen tai 3) työehtosopimuksen tai työehtosopimuslain vastaisen menettelyn aiheuttamasta seuraamuksesta, ei kuitenkaan, mikäli on kysymys rangaistusseuraamuksesta.

Viimeksi mainitusta säännöksestä käy siis ilmi, ettei työtuomioistuimella ole valtaa ottaa käsiteltäväkseen sellaisia kanteita, joissa vaaditaan rangaistusseuraamuksen määräämistä. Työehtosopimuksen vastainen menettely ei positiivisen oikeuden mukaan voi aiheuttaa rangaistusseuraamuksia, ja voimassa olevan, 7. 6. 1946 annetun työehtosopimuslain rikkomisesta tulee rangaistus kysymykseen vain silloin, kun työnantaja ei ole pannut työehtosopimusta työpaikalle nähtäville (ks. mainitun lain 13 § verr. 12 §:ään).² Mikäli tällaista rangaistusta vaadittaisiin, on asia siis käsiteltävä rikospaikan yleisessä alioikeudessa, ja sama on asian laita, jos rangaistusta vaatimatta esitettäisiin rangaistuksen alaiseen tekoon perustuva vahingonkorvausvaatimus.³ Niin ollen voidaankin sanoa, että työtuomioistuimen asiallinen toimivalta koskee ainoastaan sellaisia vaatimuksia, jotka yleisessä tuomioistuimessa toteutettuina olisi ollut käsiteltävä riita-asioista säädettyssä järjestyksessä. Sen mukaisesti TTL 1 §:ssä luonnehditaan työtuomioistuimen toimivalta sanomalla, että se käsittelee työehtosopimuksia koskevat *riita-asiat*.

istuinmenettelyä koskevat säännökset kokonaan uusittu, mikä puolestaan on aiheutunut NRB:n voimaan tulosta. Ks. sen johdosta myös Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol, mm.; given Stockholms slott den 18 april 1947.

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle työehtosopimuslaiksi ja laiksi työtuomioistuimesta (1946 vuoden valtiopäivät n:o 20), s. 2, viitataan tekstissä mainittuun seikkaan. Seuraavassa käytetään tästä esityksestä lyhennystä HE.

² Ks. tämän johdosta myös *Puhakka*, Työehtosopimus ja työtuomioistuin (Helsinki 1947) s. 24 verr. s. 20.

³ *Puhakka* (mt. s. 24) syystä huomauttaa, että tällainen vahingonkorvausvaatimus asian luonteesta johtuen tuskin tulee kysymykseen tai ainakin on ylen harvinainen.

Työtuomioistuimen asiallisen toimivallan kannalta on syytä erikoisesti korostaa sitä, ettei työtuomioistuin voi käsitellä yksityisistä työehtosopimuksista aiheutuvia riitaisuuksia, joiden selvittäminen edelleenkin kuuluu yleisten oikeuksien asialliseen toimivaltaan. Toisenlainen järjestely olisikin ollut omansa johtamaan pahanlaatuisiin toimivaltaristiriitoihin.⁴ Myös on huomattava, että työtuomioistuin harkitsee ja ratkaisee puhtaita oikeusriitoja. Sen tehtäviin ei siis suinkaan kuulu intressi- eli eturistiriitojen selvittäminen. Tässä suhteessa meillä on omaksuttu sama järjestely kuin muissa Pohjoismaissa.⁵

Työtuomioistuimen toimivaltaa rajoittaa mahdollisuus saattaa oikeusriita välimiesmenettelyteitse selvitettäväksi. TTL 8 §:stä näet ilmenee, että työtuomioistuimeen muuten kuuluva riita-asia saadaan työehtosopimuksessa olevan määräyksen perusteella tai asianomaisten muutoin niin laillisesti sopiessa jättää välimiesten ratkaistavaksi, ei kuitenkaan milloin työehtosopimusta työehtosopimuslain (436/46) 11 §:n nojalla vaaditaan julistettavaksi purkautuneeksi. Työehtosopimuksessa olevan sanotunsisältöisen välityslausekkeen tai erityisen välityssopimuksen olemassa olo muodostaa siis puutteen prosessinedellytyksissä, joten tuloksena on työtuomioistuimessa vireille pannun kanteen käsittelemättä jättäminen. Asian luonteesta johtuen on kuitenkin kyseessä puute tahdonvaltaisissa prosessinedellytyksissä, joten vastaajan on ennen vastaamistaan pääasiaan esitettävä prosessiväite välityssopimuksen olemassa olosta.⁶

⁴ Ks. sen johdosta myös HE s. 2. Ehdotuksessa laiksi työtuomioistuimesta (komiteamietintö n:o 7/1945) ehdotettiin kuitenkin säädettäväksi, että jos riidan koskiessa työehtosopimuksen tai työehtosopimuslain vastaisen menettelyn aiheuttamaa seuraamusta esitetään myös muu vaatimus, joka johtuu samasta työsopimussuhteesta kuin vastamainittu riita, saa työtuomioistuin käsitellä senkin, jos katsoo siihen syytä olevan. HE:ssä oli, tekstissä mainitusta syystä, tästä ehdotuksesta luovuttu. Vrt. lisäksi Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om kollektivavtal och till lag om arbetsdomstol; given Stockholms slott den 17 februari 1928 (= Kungl. Maj:ts proposition nr 39) s. 171 s.

⁵ Ks. komiteamietintö n:o 7/1945 s. 22. — Oikeuskäytännön johdosta ks. Työtuomioistuimen ratkaisut vuonna 1947 n:o 4: Eturistiriitaa koskeva kysymys ei kuulu työtuomioistuimen ratkaistaviin. Vrt. myös ib., ratkaisu n:o 1: » — — — eikä työtuomioistuimen asiana ole ratkaista sellaisia oikeudellista merkitystä vailla olevia eturistiriitoja, joista asianomaiset eivät ole työehtosopimuksessa sopineet». Vrt. tämän johdosta Ruotsin oikeuden kannalta *Molin*, Svensk arbetslagstiftning (4. painos 1941) s. 399.

⁶ Tämän kannan tueksi on etenkin viitattava VML 1,2 §:ssä omaksuttuun järjestelyyn. Ks. myös *Puhakka*, mt. s. 25.

Edelliseen liittyen on myös kosketettava TTL 10 §:n määräyksiä. Mainitussa lainpaikassa säädetään, että jos työehtosopimuksen mukaan sitä koskevasta tai siitä johtuvasta riitaisuudesta on sovinnon aikaansaamiseksi ensin neuvoteltava, ei riitakysymystä saa ottaa työtuomioistuimessa käsiteltäväksi, ennen kuin sellainen neuvottelu on tapahtunut, paitsi jos asiahaaroista käy ilmi, ettei kantaja ole syypää neuvottelun tapahtumatta jäämiseen. Tässä siis työehtosopimukseen perustuva sovittelumenettely on edellytyksenä jutun käsiteltäväksi ottamiselle ja se on niin ollen katsottava prosessinedellytykseksi. TTL 20,1 §:n nojalla on pääteltävissä, että tällöin on kyseessä tahdonvaltainen prosessinedellytys.⁷

II.

Erityisesti on aihetta tutkia työtuomioistuimessa vireille pantavien kanteitten tarkempaa oikeudellista luonnetta. Kun tarkastelee TTL 1 §:n säännöksiä, on helppo todeta, että se kannetyyppejä, jota lähinnä on pidetty silmällä, on luonteeltaan vahvistuskanne. Sellaiseksi on yleensä leimattava kanne, joka koskee kysymystä työehtosopimuksen pätevydestä, voimassa olostä ja oikeasta sisällyksestä. Ja samaa on sanottava kanteista, joilla vaaditaan työtuomioistuimen lausuntoa siitä, onko jokin menettely työehtosopimuksen tai työehtosopimuslain säännösten vastainen. TTL 1 §:n 3 kohdassa taas on lähinnä kysymys suorituskanteista. Tällaisten kanteitten nostamismahdollisuuteen viitataan myös TTL 9 §:ssä, jossa lausutaan mm.: »— — — eikä kanteeseen liity vaatimusta vastapuolen velvoittamisesta jotakin suorittamaan tai tekemättä jättämään».⁸ — Poikkeukselli-

⁷ Puhakka (mt. s. 26) on, jos kohta empien, tekstissä omaksutulla kannalla.

⁸ Puhakka (mt. s. 24 s.) haluaa, lain valmistelutöihin viitaten, kuitenkin rajoittaa suorituskanteitten nostamismahdollisuutta. Niinpä hän katsoo, ettei työtuomioistuin voi käsitellä kannetta vastaajan velvoittamisesta suorittamaan työehtosopimuksen mukaista palkkaa, milloin sen määrästä ei ole päästy yksimielisyyteen ja työehtosopimukseen vedotaan. Kun TTL:n painetut esityöt eivät tunnu ehdottomasti tukevan Puhakan käsitystä ja kun TTL 1 §:n 3 kohdan ja 9 §:n säännökset eivät sisällä mitään tällaista rajoitusta, en pitäisi Puhakan omaksumaa kantaa vakuuttavana. — Ruotsin oikeuden kannasta po. kysymyksessä ks. taas *Molin*, mt. s. 399.

Mitä muuten tulee TTL 9 §:ssä mainittuun kanteeseen vastapuolen velvoittamisesta jotakin tekemättä jättämään, niin tässä on kyseessä ns. kieltotuomion aikaansaamista tarkoittava kanne. Kieltotuomio on meidän tietoisipissamme katsottu suoritustuomioksi, jossa suorituskäsky on annettu kiellon muodossa. Niin ollen on puheenalaista kannetta

sesti on pidettävä mahdollisena muotoamiskanteenkin vireille panemista työtuomioistuimessa. Sellaisena tulee kysymykseen kanne, jossa työehtosopimuslain 11 §:n säännöksiin nojautuen vaaditaan työehtosopimuksen julistamista purkautuneeksi sillä perusteella, että työehtosopimuksen määräyksiä on niin olennaisesti rikottu, ettei toisilta sopimukseen sidotuilta voida kohtuudella vaatia sopimussuhteen jatkamista. Tällaisen muotoamiskanteen nostamismahdollisuuteen viitataan TTL 8 §:ssä *expressis verbis* (»— — — ei kuitenkaan, milloin työehtosopimusta työehtosopimuslain — — — 11 §:n nojalla vaaditaan julistettavaksi purkautuneeksi»). Sellainen kanne on myös mahdutettavissa TTL 1 §:n 3 kohdan säännösten puitteisiin (»työehtosopimuksen tai työehtosopimuslain vastaisen menettelyn aiheuttamasta seuraamuksesta»).

Vahvistuskanteitten nostamisen mahdollisuuksia arvosteltaessa on kiinnitettävä huomiota TTL 9 §:ssä olevaan kiintoisaan määräykseen. Tässä lainpaikassa näet säädetään, että jos työtuomioistuin havaitsee, ettei siinä vireille pannulla vahvistuskanteella ole huomattavampaa merkitystä kanteen vireillepanijalle eikä kanteeseen liity vaatimusta vastapuolen velvoittamisesta jotakin suorittamaan tai tekemättä jättämään, ei sellaista kantetta saa ottaa tutkittavaksi. Onkin todettava, että riittävän vahvistusintressin olemassa olo muodostaa tällöin ehdottoman oikeudenkäyntiedellytyksen.¹⁰ Nyt lausutun täydennykseksi on kuitenkin aihetta esittää eräitä lisähuomautuksia.

Kun TTL 9 §:ssä asetetaan puhtaan vahvistuskanteen ajamisen nimenomaiseksi edellytykseksi se, että tällaisella kanteella on kanteen vireillepanijalle huomattavampaa merkitystä, tuntuu sen nojalla seuraava johdopäätös oikeutetulta: Tällöin vaaditaan voimakkaampaa (suurempaa) vahvistusintressiä, kuin mitä vahvistuskanteen nostaminen yleisessä tuomio-

pidettävä eräänlaisena suorituskanteena. Ks. nyt lausutun johdosta *Honkasalo*, Vahvistuskanneoikeudesta I (1928) s. 92 ss. ja *Ellilä*, Sivullisen oikeussuojan takeista ulosotossa (1947) s. 18 ja s. 25.

⁹ Ks. myös *Puhakka*, mt. s. 24.

¹⁰ Samoin *Puhakka*, mt. s. 25. — Oikeuskäytännön johdosta ks. taas Työtuomioistui-
men ratkaisut vuonna 1947 tapaus n:o 2. Vrt. lisäksi ib., tapaus n:o 6: Työtuomioistuimen
toimivaltaan ei kuulu antaa viranomaisille lausuntoja työehtosopimuksen tulkintaa koske-
vista kysymyksistä.

istuimessa edellyttää.¹¹ Miten suureksi tämä vahvistusintressien ero on tarkoitettu, on kysymys, jota ei voida ottaa nyt selvitetäväksi. Tällainen selvittely vaatisi näet yksityiskohtaista tutustumista sekä työtuomioistuimessa että yleisissä oikeuksissa esiintyviin vahvistuskanteisiin. Sen sijaan on aiheellista kosketella eräitä muita edelliseen liittyviä kysymyksiä.

Ensinnä on kysyttävä: Jos kanne on TTL 9 §:n nojalla jätetty käsiteltäväksi ottamatta, niin onko kanteen vireillepanijalla mahdollisuus nostaa sama kanne yleisessä alioikeudessa? Kysymykseen on mielestäni vastattava kieltävästi. Kantani tueksi viitataan siihen, että TTL 1 §:ssä mainitut riita-asiat on nimenomaan saatettu työtuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan. Ja TTL 9 § järjestee vain sen erikoistilanteen, ettei ole olemassa riittävää oikeudellista intressiä vahvistuskanteen nostamiselle. Kumpikaan näistä lainpaikoista ei millään tavoin viittaa siihen, että työtuomioistuimessa käsiteltävät vahvistuskanteet voisivat jossakin erikoistilanteessa joutua yleisen tuomioistuimen käsiteltäviksi. Sellainen lainsäädännöllinen järjestely, että huomattavampi vahvistusintressi perustaisi erikoistuomioistuimen toimivallan, kun taas vähäisempi intressi siirtäisi jutun yleisten oikeuksien toimivaltaan, tuntuukin siinä määrin epäkäytännölliseltä, ettei sitä missään tapauksessa voida presumoida lainsäätäjän tarkoittamaksi. Viitataan myös niihin toimivaltaristiriitoihin, jollaisiin sanotunlainen järjestely helposti johtaisi. Lopuksi viitataan siihen, että jos yleinen alioikeus voisi oletetussa tilanteessa ottaa vahvistuskanteen käsiteltäväkseen, olisi asian käsittelyssä tietysti noudatettava tavallisia prosessuaalisia säännöksiä eikä suinkaan TTL:n erikoismääräyksiä. Sen mukaisesti olisi esim. asialegitimaatiokysymystä arvosteltava normaalisäännösten valossa eikä suinkaan TTL 11 §:n säännöksen nojalla. Sanomattakin lienee selvää, että käytännölliset tulokset silloin olisivat perin kummallisia. — Päädyn niin ollen siihen lopputulokseen, että kun työtuomioistuin on TTL 9 §:n perusteella jättänyt vahvistuskanteen käsiteltäväksi ottamatta, ei sellaista kannetta voida panna vireille yleisessä alioikeudessa. Riittävän vahvistusintressin puuttuminen merkitsee siis tällöin samalla sitä, että tuomioistuintie ei ole ollenkaan käytettävissä. Toinen asia on, että jos vahvistusintressi myöhemmin tulee riittävän suu-

¹¹ Ks. myös *Ellilä*, mt. s. 13 s. Tässä on siis — *Ellilän* terminologiaa käyttääkseni — oikeussuojakynnys asetettu normaalia korkeammaksi. Vrt. *Ellilä*, mt. s. 5.

reksi, voidaan asia työtuomioistuimen aikaisemman päätöksen estämättä panna tässä tuomioistuimessa uudelleen vireille. Lisäksi huomattakoon, että TTL 9 §:n mukaan voidaan panna vireille sellainen vahvistuskanne, jolla ei ole huomattavampaa merkitystä kanteen vireillepanijalle, mikäli kanteeseen samalla liittyy vaatimus vastapuolen velvoittamisesta jotakin suorittamaan tai tekemättä jättämään. Jos siis puhdas vahvistuskanne on TTL 9 §:n nojalla jätetty käsiteltäväksi ottamatta riittävän vahvistusintressin puuttumisen johdosta, voidaan tämä kanne panna uudelleen vireille, vaikkei vahvistusintressi olisikaan tullut suuremmaksi, jos samalla vaaditaan vastapuolelta suoritusta tai pyydetään kieltotuomion antamista. Nyt mainitut mahdollisuudet tuntuvat ainakin jossakin määrin korvaavan sen, oikeussuojan tarvitsijan kannalta ilmeisen epäkohdan, että oikeussuojaa voidaan vahvistuskanneteitse antaa vain silloin, kun vahvistuskanteella on huomattavampaa merkitystä.

Tavallista siviiliprosessimenettelyä silmällä pitäen on meillä yleisesti katsottu, että vahvistustuomion tarve on olemassa vain silloin, kun kantajan oikeusasema on vastaajan suhtautumisen johdosta tullut uhanalaiseksi; samalla on korostettu sitä, että oikeussuojan tarpeen tulee olla välittömästi olemassa eikä vain odotettavissa. Yksittäistapauksessa saattaa kuitenkin olla varsin vaikeata ratkaista, onko oikeussuojan tarve tosiaan välittömästi olemassa. Juuri työtuomioistuimessa ajettavia vahvistuskanteita silmällä pitäen voidaan suorastaan väittää, ettei siitä vaatimuksesta, että oikeussuojan tarpeen on oltava välittömäsi olemassa, saateta pitää jyrkästi kiinni. Tuntuu näet siltä, että vahvistuskanteen kohteeksi voidaan tällöin saattaa kysymys, joka riittävän *aktuaalisen* intressin puuttuessa ei olisi kelvannut tavallisessa oikeudenkäyntimenettelyssä käsiteltäväksi. Tilanne voinee siis muodostua suunnilleen samanlaiseksi kuin välimiesmenettelyssä.¹² Niinpä — esimerkin mainitakseni — lienee mahdollista työtuomioistuimen ratkaistavaksi alistaa kysymys siitä, onko jokin suunnitteilla oleva menettely työehtosopimuksen tai työehtosopimuslain vastainen.¹³ Tällaisen kannan tueksi viittaa seuraaviin näkökohtiin: Kun

¹² Ks. välimiesmenettelyn johdosta Tirkkonen, Välimiesmenettely (1943) s. 46 ss.

¹³ Eräs esimerkki sellaisesta tilanteesta, jolloin välimiesmenettelyn kohteeksi oli saatettu kysymys, joka riittävän aktuaalisen intressin puuttuessa ei olisi kelvannut tavallisen tuomioistuinmenettelyn kohteeksi, mainitaan Tirkkonen, mt. s. 48 aliv. 41: Välimiehiltä pyydetty lausuntoa siitä kysymyksestä, oliko osuuskunnan *suunnittelema* edellisen vuoden

TTL 1 §:n 2 kohdassa säädetään, että työtuomioistuin käsittelee kysymyksen siitä, onko jokin menettely työehtosopimuksen tai työehtosopimuslain säännösten vastainen, ei lainpaikassa käytetty sanonta suinkaan osoita, että olisi kysymys vain sellaisesta menettelystä, jota on jo käytännössä sovellettu. Lisäksi huomattakoon, että mahdollisuus antaa arvovaltainen lausunto näin »ennakkoasteella» olisi usein molempien asiapuolten kannalta tarkoituksenmukaista. Silloinhan vältettäisiin ne mahdolliset konfliktit, jotka voivat syntyä sen johdosta, että vahvistuskanteen nostaminen tehtäisiin riippuvaksi siitä, että tiettyä menettelyä on jo sovellettu. Olen kuitenkin valmis myöntämään, että nyt esittämäni laajentava tulkinta selvästi poikkeaa siitä, aktuaalisen intressin välttämättömyyttä korostavasta käsityksestä, joka meillä on vallitsevana. Käsitystäni vastaan voidaan niin ikään huomauttaa, etteivät TTL:n säännökset sitä suoranaisesti tue, koskapa ei TTL:ssa nimenomaan säädetä, että kysymys jonkin suunnitteilla olevan menettelyn soveltuvaisuudesta työehtosopimuksen tai työehtosopimuslain säännöksiin voitaisiin saattaa työtuomioistuimen tutkittavaksi.^{13a}

TTL 1 §:n 2 kohdan nojalla voitaneen tehdä se johtopäätös, että toiseikat eli faktat saattavat joutua vahvistuskanneoikeudenkäynnin kohteiksi sellaisissakin tilanteissa, jolloin se ei olisi mahdollista tavallisessa siviiliprosessimenettelyssä. Tämä koskee etenkin sellaisia tosiseikkoja, joilla on merkitystä työehtosopimusta sovellettaessa. Kysymyksen yksi-

osten perusteella määrättävä ylijäämän palautus osuuskunnan jäsenille katsottava osuuskunnan ja erään teollisuuslaitoksen välillä solmitun sopimuksen vastaiseksi. Välimiesten lausunto sisälsi sen, että suunniteltu ylijäämän palautus oli katsottava sopimuksen vastaiseksi.

^{13a} Tulkittaessa Ruotsin työtuomioistuinlain vastaavia säännöksiä tunnutaan yleensä asetutun sille kannalle, että vahvistuskanteen nostaminen esillä olevassa tapauksessa edellyttää sitä, että tiettyä menettelyä on jo käytännössä sovellettu. Ks. sen johdosta *Molin*, mt. s. 390 s.; vrt. *Kungl. Maj:ts proposition nr 39 s. 184*. Toisaalta huomattakoon, että kehitystendenssi sivistysmaiden lainsäädännöissä, oikeuskäytännössä ja tietoisopissa selvästi on kulkemassa siihen suuntaan, että vahvistuskanteen käyttäminen sallitaan yhä laajenevassa määrin. Ks. esim. *Ellilä*, mt. s. 13 ss. ja *Borchard, Declaratory judgments* (second edition, Cleveland 1941), s. 410 ss. Viimeksimainitussa teoksessa (s. 410) lausutaankin sattuvasti seuraavaa: »If a future event is practically certain to occur, and if it serves a present clarifying and stabilizing purpose to establish its effect — — —, there is no reason why the courts should refuse their aid in adjudicating conflicting claims depending upon the event. — — — the growing realization of the utility of the declaratory judgment as an instrument of preventive justice — — —.»

tyiskohtaisempaan selvittelyyn ei tässä yhteydessä kuitenkaan ole tilaisuutta.¹⁴

Työtuomioistuimessa ajettavien vahvistuskanteitten johdosta on lopuksi mainittava, että työtuomioistuimessamme vireille pannut kanteet ovat yleensä olleet tällaisia kanteita. Tuntuu lisäksi siltä, että työtuomioistuinprosessissamme vahvistuskanteet tulevat jatkuvasti näyttelämään ratkaisevaa osaa. Näissä suhteissa tilanne on meillä muodostunut toisenlaiseksi kuin Ruotsissa, jonka työtuomioistuin on laajassa mitassa joutunut käsittelemään suorituskanteita.

Siirryn nyt tarkastelemaan TTL 11 §:n säännöksiä asialegitimaatiosta työtuomioistuinprosessissa. Tässä lainkohdassa säännellään yksityiskohdaisesti kysymys siitä, kenellä on työtuomioistuimessa oikeus omissa nimissään esittää vaatimuksia ja vastata esitettyihin vaatimuksiin. Niinpä työehtosopimukseen osallinen yhdistys on oikeutettu omissa nimissään esittämään kantajana vaatimuksia niidenkin puolesta, jotka yhdistyksen tekemän työehtosopimuksen johdosta ovat työehtosopimukseen sidotut. Viimeksi mainitut eivät voikaan esiintyä kantajina, elleivät he pysty osoittamaan, että sopimukseen osallinen yhdistys on antanut siihen luvan tai kieltäytynyt panemasta kannetta vireille tai sitä ajamasta. Työehtosopimukseen osallinen työntekijäin ja toimihenkilöiden yhdistys on taas oikeutettu omissa nimissään ajamaan kannetta niidenkin työntekijäin ja toimihenkilöiden puolesta, jotka eivät ole työehtosopimukseen sidottuja, mutta joiden kanssa tekemässään työsuhteessa työnantaja on velvollinen noudattamaan työehtosopimuksen määräyksiä.

Asialegitimaatio vastaajana on TTL 11,3 §:n mukaan työehtosopimuk-

¹⁴ Vrt. Ruotsin työtuomioistuinlain kannasta *Lindhagen*, SvJT 1928 s. 519; *Molin*, mt. s. 398; ja Kungl. Maj:ts proposition nr 39 s. 175 ss. ja s. 184 s. Vrt. lisäksi *Borchard*, mt. s. 391 ss. — Vastaavanlaisista tilanteista välimiesmenettelyssä ks. *Tirkkonen*, mt. s. 45 s.

Ohimennen mainittakoon, että TTL 1 §:n 1 ja 2 kohdan säännökset lankeavat ainakin osittain yhteen. Niinpä kysymys työehtosopimuksen oikeasta sisällyksestä voi yksittäistapauksessa olla identtinen sen kysymyksen kanssa, onko jokin menettely työehtosopimuksen säännösten vastainen. Syytä on lisäksi korostaa sitä, että TTL 1 §:n 2 kohdassa puhutaan vain työehtosopimuksen ja työehtosopimuslain säännösten vastaisesta menettelystä. Tästä puolestaan johtuu, ettei työtuomioistuimen toimivaltaan kuulu esim. sen seikan toteaminen, onko jokin menettely työntekijäin vuosilomalain säännösten vastainen. Ks. siitä myös Työtuomioistuimen ratkaisut vuonna 1947 n:o 5.

Oikeudenkäyntimenettelystä työtuomioistuimessa

seen osallisella työnantajalla ja yhdistyksellä, viimeksi mainitulla sekä omasta puolestaan että niiden puolesta, jotka sen tekemän työehtosopimuksen mukaan ovat siihen sidotut. Jos kanne kuitenkin tarkoittaa työehtosopimuslain 7 §:n soveltamista, niin vastaa tällaiseen kanteeseen asianomainen työnantaja, työntekijä tai toimihenkilö itse kohdastaan. Myös huomattakoon, että niissäkin tapauksissa, jolloin yhdistys, työnantaja, työntekijä tai toimihenkilö ei ole asialegitimoitu esiintymään vastaajana, on heidät TTL 11,3 §:n mukaan kutsuttava asiassa kuultaviksi, mikäli heitä vastaan tehdään kanteessa vaatimuksia.

Edellä selostettujen määräysten johdosta on yhteenvetona todettava, että työtuomioistuimeen kuuluvissa riita-asioissa asialegitimaatio on laajassa mitassa uskottu sellaisille henkilöille, jotka mahdollisen oman intressinsä ohella omassa nimessään toteuttavat kolmannelle, oikeudenkäynnin ulkopuolella olevalle henkilölle kuuluvan intressin; samalla on viimeksi mainittujen mahdollisuutta ajaa omissa nimissään kannetta tai vastata esitettyihin vaatimuksiin vastaavasti rajoitettu. Tässä meillä siis on esimerkki asialegitimaatiokysymyksen poikkeuksellisesta järjestelystä, sillä sääntönähän voimassa olevan oikeuden mukaan on se, että asialegitimaatio kuuluu vain sille, joka on riitautetun intressin subjekti.¹⁵ TTL:n omaksuman järjestelyn puolesta puhuu juuri se seikka, että kun työehtosopimuksen solmineet järjestöt kantavat päävastuun työehtosopimuksen noudattamisesta, niin on asianmukaista varata tällaisille järjestöille normaalia laajempi asialegitimaatio.

III.

Työtuomioistuimessa tapahtuvasta oikeudenkäyntimenettelystä sisältää TTL:n 2 luku eräitä yksityiskohtaisia säännöksiä. Niitä täydentää se TTL 26 §:ssä oleva säännös, että jos TTL:ssa ei ole toisin määrätty, on työtuomioistuimeen ja siinä tapahtuvaan oikeudenkäyntiin nähden soveltuvilta kohdin noudatettava, mitä alioikeuksista kaupungeissa ja oikeudenkäynnistä niissä on yleisessä laissa säädetty tai vastedes säädetään. Näitä TTL:n erikoismääräyksiä on seuraavassa kosketeltava.

¹⁵ Ks. tämän johdosta *Tirkkonen*, LM 1945 s. 182 s. ja s. 193 sekä *Wrede-Tirkkonen*, Suomen prosessioikeus pääpiirteittäin (1946) s. 81 s.

TTL 12 § sisältää säännöksiä jutun vireillepanosta: Kantajan on annettava tai postitse työtuomioistuimen puheenjohtajalle lähetettävä kanteen vireillepanoa tarkoittava hakemuksensa, josta tulee käydä ilmi mm. kantajan vaatimukset perusteineen. Tähän hakemukseen on liitettävä ne asiakirjat, joilla kannetta tahdotaan tukea ja valaista. Ja lisäksi on kantajan, mikäli mahdollista, ilmoitettava kaikki todisteensa ja todistajansa, joita tahtoo asiassa käyttää. — Kun hakemuskirjasta tulee käydä ilmi kantajan vaatimukset perusteineen, tuntuu tämä säännös, kun sitä verrataan OK 11:1:ssä (A:ssa 7. 9. 1901) oleviin haasteen sisällystä koskeviin määräyksiin, oikeuttavan tekemään sen johtopäätöksen, että kantajan vaatimusten perusteet on mainituissa hakemuksessa ilmoitettava tarkemmin kuin tavallisessa haasteessa. Lähinnä voitaneen sanoa, että edellisessä tapauksessa vaatimukset on aineellistettava (substantioitava), kun taas tavallisessa haasteessa riittää, että vaatimukset vain yksilöidään.¹⁶ — Määräys kannetta tukevien asiakirjojen liittämistä hakemukseen on myöskin uutuus prosessijärjestelmässämme; tämä säännös vastaa NRB 42:2:n 3 kohdan määräystä. Ja mitä taas tulee siihen vaatimukseen, että kantajan tulee mahdollisuuksien mukaan ilmoittaa kaikki todisteensa ja todistajansa, olemme nytkin tekemisissä prosessuaalisen uutuuden kanssa, jolla on vastineensa NRB:n sääntelemässä prosessijärjestelmässä (NRB 42:8).

TTL 12,2 §:ssä määrätään nimenomaan, että jos puheenjohtaja havaitsee hakemuskirjoista puuttuvan jotakin siitä, mitä edellä (so. 1 kappaleessa) on mainittu, on hänen neuvottava hakijaa määrääjässä korjaamaan puute. Tämä säännös, jota vastaava määräys on NRB 42:3:ssa, on osaltaan osoituksena siitä asian kaikinpuoliseen selvittämiseen pyrkivästä tendenssistä, joka on leimaa antavana erälle TTL:n muillekin määräyksille. Mainittu

¹⁶ Työtuomioistuin tuntuu kuitenkin käytännössä asettuneen sille kannalle, että kanteen yksilöiminen riittää. Ks. Työtuomioistuimen ratkaisut vuonna 1947 n:o 8, jossa kanne puuttuvan yksilöimisen johdosta jätettiin viran puolesta käsiteltäväksi ottamatta. Samalla viitattiin OK 11:1:een ja TTL 12 ja 26 §:ään.

OK 11:1:ssä olevien sanontojen »mitä kantaja vaatii» ja »lyhyesti hänen vaatimuksensa peruste» on yleisesti tulkittu sisältävän sen, että kanne on jo haasteessa tarpeenmukaisesti yksilöitävä. Ks. sen johdosta esim. *Ellilä*, DL 1939 s. 383. — Kanteen yksilöimisen ja aineellistamisen (substantioinnin) välisestä erosta ks. *Wrede*, *Finlands gällande civilprocessrätt II* (4. painos, 1943) s. 11 ja *Granfelt*, *Den materiella processledningen* (2. painos, uudestaan painettu, 1930) s. 74 ss.

tendenssi saa taas selityksensä niistä tärkeistä sosiaalisista intresseistä, jotka liittyvät työtuomioistuimessa käsiteltäviin juttuihin.

TTL 13 §:ssä on, nykyaikaisia prosessioikeudellisia periaatteita noudattaen, järjestetty ns. valmistava eli esikäsittely. Tässä lainpaikassa näet säädetään seuraavaa: Kun työtuomioistuimen puheenjohtaja on saanut kantajan hakemuskirjat, on hänen viipymättä toimitettava sopivaksi katsomallaan tavalla jäljennökset hakemuskirjoista sille, jota vastaan kannetta tahdotaan ajaa; tätä on samalla kehoitettava määrääjassa antamaan hakemuskirjojen johdosta kirjallinen selityksensä ja liittämään siihen tarpeelliseksi katsomansa asiakirjat sekä samalla ilmoittamaan, mitä muita todistuksia ja todistajia hän tahtoo asiassa hyväkseen käyttää.¹⁷ — Nyt selostettujen määräysten johdosta on ensinnäkin todettava, että esikäsittely on TTL:n mukaan oleva kirjallinen. Siinä suhteessa menettely olennaisesti eroaa NRB:ssa omaksutusta järjestelystä, joka pääsäännöksi asettaa suullisen esikäsittelyn (NRB 42: 9). — On myös syytä mainita, että jutun on katsottava yleisten prosessuaalisten periaatteitten mukaisesti tulevan vireille silloin, kun hakemuskirjat on annettu vastaajalle tiedoksi. Tällainen tiedoksianto vastaa näet haasteen tiedoksiantoa tavallisissa riita-asioissa.

TTL 13 §:n sääntelemän esikäsittelyn tarkoitus on tietysti sama kuin uudenaikaisten prosessilakien järjestämän esikäsittelyn: Sen avulla asian selvittely on saatettava siihen vaiheeseen, että asia sen jälkeen voidaan ratkaista yhdessä, yhtäjaksoisessa pääkäsittelyssä. Niinpä esikäsittelyssä pyritään selvittämään riidan pääkohdat eli mistä tosiasioista tai oikeudellisista kysymyksistä ollaan erimielisiä sekä mitä todistusaineistoa kummaltakin puolelta halutaan käyttää vaatimusten ja väitteiden todentamiseksi. TTL:n omaksuman esikäsittelyn ja NRB:ssa järjestetyn esikäsittelyn välillä on kuitenkin olemassa eräs kauaskantoinen periaatteellinen eroavaisuus: Edellisessä kertynyt oikeudenkäyntiaineisto voidaan, tarpeen tullessa, sellaisenaan käyttää hyväksi työtuomioistuimessa tapahtuvassa pääkäsittelyssä. Tällainen menettelytapa ei sen sijaan ole NRB:n mukaan yleensä sallittua.¹⁸

¹⁷ Vrt. tämän johdosta myös NRB 42: 7 ja 8.

¹⁸ Ks. NRB 43: 7,3 ja lisäksi *Tirkkonen*, LM 1947 s. 566 ja s. 569.

Kun työtuomioistuimen puheenjohtaja on saanut vastaajan selityksen tai jos tällaista selitystä ei ole määrääjässä annettu, on ryhdyttävä toimenpiteisiin pääkäsittelyn aikaansaamiseksi. Siinä tarkoituksessa TTL 14 §:ssä säädetään, että puheenjohtajan on määrättävä, missä ja milloin pidettävässä työtuomioistuimen istunnossa asia otetaan käsiteltäväksi; tästä seikasta puheenjohtajan tulee ilmoittaa asianosaisille ja jutussa kuultaville henkilöille sekä toimittaa heille todisteellinen kutsu sanottuun istuntoon. Mikäli vastaaja on antanut selityksensä, lähettää puheenjohtaja siitä samalla jäljennöksen kantajalle tai ilmoittaa hänelle, että selitys on työtuomioistuimen toimistossa nähtävänä.

Muuten huomattakoon, että puheenjohtaja voi antaa TTL 13 ja 14 §:ssä mainittujen tehtävien suorittamisen jollekulle toimihenkilölle. Lisäksi määrätään, että työtuomioistuimen, sen puheenjohtajan tai toimihenkilön toimesta TTL:n mukaan annettavat kutsut, tiedonannot tai ilmoitukset on annettava asianomaisille joko postitse, velvoittamalla riitapuolet toimittamaan ne siinä järjestyksessä, kuin yleisessä laissa haasteen tiedoksiannosta on säädetty, tai muulla puheenjohtajan luotettavaksi katsomalla tavalla.

Asioiden käsittelystä työtuomioistuimessa eli pääkäsittelystä sisältää TTL 16,1 § seuraavan tärkeän säännöksen: »Asian käsittely, jota johtaa puheenjohtaja, tapahtuu työtuomioistuimen istunnossa suullisesti.» Työtuo-
mioistuin voi kuitenkin, jos se katsoo sen jossakin tapauksessa tarpeelliseksi, antaa riitapuolen esittää asiansa kirjallisestikin. — Suullinen menettely merkitsee lähinnä sitä, että asianosaisten, jutussa kuultavien henkilöitten ja todistajien on esitettävä sanottavansa suullisesti. TTL 22 §:stä ilmenee lisäksi, ettei pääkäsittelyssä laadittuun pöytäkirjaan suinkaan ole pakko merkitä asioita niin laajasti, kuin mikä nykyisen tuomioistuinkäytäntömme mukaan on yleisissä alioikeuksissa asian laita.¹⁰ Voidaankin todeta, että työtuomioistuinprosessissamme on ainakin tietyssä laajuudessa pyritty toteuttamaan suullinen menettely tämän käsitteen nykyaikaisessa merkityksessä.

¹⁰ Niinpä TTL 22 §:stä käy ilmi, että asianosaisten ja kuultavien vaatimukset, myöntämiset ja väitteet on pöytäkirjattava, sikäli kuin ne eivät ilmene esitetyistä kirjelmistä. Sen sijaan ei asianosaisen suullisesti toimittamaa kanteen tai vastineen kehittelyä eikä myöskään asianosaisten suullisesti esittämiä oikeudellisia näkökohtia ole pakko pöytäkirjata. TTL 22,2 §:ssä näet säädetään, että »muuten merkitään pöytäkirjaan, mitä työtuo-
mioistuin pitää tarpeellisenä».

Työtuomioistuimessa käsiteltäviin juttuihin liittyvät tärkeät sosiaaliset intressit osaltaan selittävät sen, että TTL:ssa on annettu eräitä säännöksiä prosessinjohtosta eli oikeudenkäynnin johtamisesta. Jo edellä siteerattu TTL 16,¹ § puhuu nimenomaan siitä, että puheenjohtaja johtaa asian käsittelyä. Tutkintamenetelmän vallalla oloa työtuomioistuinprosessissamme kuvastavat ennen kaikkea määräykset TTL 16 §:n 2—4 kappaleessa, jotka suovat työtuomioistuimelle varsin laajan vallan todistusaineiston hankkimisessa. Niinpä 4 kappaleessa säädetään, että työtuomioistuin voi omasta aloitteesta kutsua todistajia ja hankkia selvityksiä asiaan.²⁰ Mitään tavallisesta prosessimenettelystä poikkeavaa ei sen sijaan sisälly siihen, 2 kappaleen säännökseen, että työtuomioistuin voi totuuden selville saamiseksi tehdä riitapuolille kysymyksiä. Tällainen asianosaisten »vapaa kuulelusteleminen» on näet katsottava lainmukaiseksi tavallisessakin yleisen alioikeuden käsiteltävissä riita-asioissa. Sen sijaan annetaan samassa (2) kappaleessa erikoismääräyksiä asiakirjojen editiovelvollisuudesta, jotka ylittävät asianosaisen vastaavan velvollisuuden tavallisissa riita-asioissa.²¹

Työtuomioistuimessa vallalla oleva pyrkimys aineelliseen totuuteen selittää myös TTL 17 §:ssä olevat määräykset jäävillisen henkilön kuulemisesta todistajana.

Voimakkaan prosessijohdon takeina ovat säännökset TTL 18 §:ssä, jonka mukaan työtuomioistuin voi tarpeen vaatiessa harkintansa mukaan oikeudenkäynnin kestäessä asettaa riitapuolille uhkasakkoja heidän velvoittamiseen täyttämään asian selvittämistä ja käsittelyä varten tarpeelliset työtuomioistuimen määräykset. Tässä on siis pakkokeinon luonteisen uhkasakon käyttäminen tehty laajassa mitassa mahdolliseksi. Siinä suhteessa tilanne onkin huomattavasti toinen, kuin tavallisessa riita-asiaain oikeudenkäyntimenettelyssä, jossa uhkasakko pakkokeinona tulee vain poikkeuksellisesti kysymykseen.²²

²⁰ Tässä ilmenee luonteenomaisena työtuomioistuimen oikeus ja velvollisuus tehdä aloite näytön hankkimiseksi. Tilanne on siinä suhteessa verrattavissa avioliittolainsäädäntömme vastaaviin määräyksiin, joiden johdosta ks. AVL 11,¹ §: »Avioliiton purkamista koskevassa asiassa tulee oikeuden totuuden ilmisaamiseksi hankittut tarpeellinen selvitys — — —»

²¹ Asiakirjojen esiintuomisvelvollisuudesta tavallisessa siviiliprosessimenettelyssä ks. esim. *Wrede-Tirkkonen*, mt. s. 158 s.

²² Tällainen poikkeuksellinen tilanne on olemassa silloin, kun vastapuolen etu tai julkinen intressi ovat olleet määräävinä velvoitettaessa asianosainen toimimaan. Se, että

Jonkinlaisena yhteenvetona prosessinjohdosta työtuomioistuimessa voidaan sanoa, että TTL on monin tavoin tehostanut tuomioistuimen sekä muodollista että aineellista prosessinjohtoa.

Asianosaisen poissaolon seurauksista annetaan määräyksiä TTL 19 §:ssä: Kantajan esteetön poissaolo aiheuttaa sen, että asia jätetään »sillä kertaa siksensä» ja että kantaja samalla velvoitetaan korvaamaan vastaapuolen oikeudenkäyntikulut. Mitään sellaista preklusiivista seuraamusta kuin OK 12:2:ssa (A:ssa 7. 9. 1901) on kantajan esteettömän poissaolon varalta säädetty, ei TTL siis tunne. Myöskään ei TTL ole, nykyaikaisten prosessilakien tavoin, suonut läsnäolevalle vastaajalle oikeutta vaatia tuomiota. Mitä taas tulee vastaajan esteettömään poissaoloon, voidaan juttu siitä huolimatta päättää, mikäli vastaaja on vähintään yhtä viikkoa sitä ennen saanut kutsun saapua pääkäsittelyyn. Poissaolevana tuomitulla vastaajalla ei tällöin ole käytettävissä mitään erityistä, takaisinsaanti-muutoksenhakukeinon verrattavissa olevaa muutoksenhakukeinoä. Hänen asemansa on siis siinä suhteessa huomattavasti heikompi, kuin mitä on laita tavallisessa siviiliprosessimenettelyssä.

TTL 20 §:ään sisältyy määräyksiä prosessiväitteitten esittämisestä. Pääsääntönä on se, että vastaajan on tehtävä tällainen väite ennen vastaamistaan pääasiaan. Käytetystä sanamuodosta ilmenee, että prosessiväite voidaan esittää jo esikäsittelyn aikana, lähinnä siis vastaajan kirjallisessa selityksessä. TTL 20,2 §:ssä määrätään lisäksi, että jos väite tehdään myöhemmin, ei sitä saa ottaa tutkittavaksi »jollei se koske sellaista seikkaa, joka työtuomioistuimen on otettava huomioon, vaikka väitettä ei tehtäisikään». Tämän johdosta on kysyttävä: Mitkä seikat ovat sitten tällaisia seikkoja eli milloin on olemassa puute ehdottomissa oikeudenkäyntiedellytyksissä? Kun TTL ei ole tyhjentävästi luetellut prosessinedellytyksiä, on pakko turvautua TTL 26 §:ssä olevaan yleissäännöksen. Sen nojalla on pääteltävissä, että kun useimmat prosessinedellytykset tavallisessa riita-asiaain oikeudenkäynnissä ovat ehdottomia, pitää tämä myös paikkansa työtuomioistuinmenettelyyn nähden.²³ Sen johdosta on kuitenkin

uhkasakon luonteisen pakkokeinon käyttäminen on työtuomioistuinprosessissa tehty yleisesti mahdolliseksi, johtuu juuri siitä, että julkinen intressi on työtuomioistuimen alaisissa jutuissa huomattavasti suurempi kuin tavallisissa riita-asioissa.

²³ Dispositiivisia prosessinedellytyksiä ovat TTL 8 ja 10 §:ssä mainitut prosessinedellytykset, kun taas 9 §:ssä säänneltyä edellytystä on pidettävä absoluuttisena. Tästä samoin

kin todettava, että TTL 20,1 §:ssä oleva yleissäännös prosessinedellytysten dispositiivisuudesta on jossakin määrin harhaanjohtava.

Pöytäkirjan pitämisestä annettujen, TTL 22 §:ään sisältyvien yksityiskohtaisten määräysten johdosta on mainittava, että pöytäkirja on siis valmistettava asiakirjavihkojärjestelmän mukaisesti. Myös huomattakoon, että työtuomioistuimen tuomio on laadittava kirjallisesti erillään pöytäkirjasta. Sen tulee sisältää lyhyt selostus siitä osasta riitaa, johon tuomio kohdistuu, sekä ratkaisun perusteet ja lopputulos. Mikäli tuomiota ei julisteta, se katsotaan annetuksi sinä päivänä, jona puheenjohtaja sen allekirjoittaa.

Nyky aikaisten prosessilakien tavoin TTL:ssa annetaan yksityiskohtaisia määräyksiä lasku- tai kirjoitusvirheitten tai muitten sellaisten tuomiossa olevien virheitten oikaisemisesta. Viittaa tämän johdosta TTL 24,1 §:ään. Saman pykälän toisessa kappaleessa säädetään taas epätäydellisen tai epäselvän tuomion oikaisemisesta.

Edellä on jo mainittu, että pääkäsittelyn nopeuden lisäämiseksi TTL:ssa on järjestetty kirjallinen esikäsittely. Tätä nopeusvaatimusta teroitetaan TTL 21 §:ssä nimenomaan säättämällä, että työtuomioistuimessa vireille pannut asiat on käsiteltävä loppuun viivytyksettä ja ilman tarpeetonta lykystä. Samassa yhteydessä määrätään, että työtuomioistuimen harkinnan mukaan voidaan osasta riita-asiaa antaa erityinen tuomio. Sellaisen osatuomion antamismahdollisuus, jollainen on voimassa olevalle oikeudelle yleensä vieras, on tietysti omansa lisäämään menettelyn nopeutta. Tällainen järjestely onkin monien uudenaikaisten prosessilakien omaksuma, missä suhteessa viittaa esim. NRB 17:4 ja 30:4.

IV.

Työtuomioistuin on ensimmäinen ja ainoa oikeusaste. Tämä tosiasia ilmenee TTL 25 §:stä, jossa määrätään, että työtuomioistuimen tuomio on lopullinen ja että se voidaan panna täytäntöön siinä järjestyksessä kuin yleisen tuomioistuimen lainvoimainen tuomio.²⁴ On kuitenkin huomattava,

kuin siitä, että kanteen yksilöimisvaatimus on absoluuttinen prosessinedellytys, olen jo aikaisemmin huomauttanut.

²⁴ Nimenomaista, jos kohta rajoitettua muutoksenhakuoikeutta KKO:een ehdotettiin työtuomioistuinlain esitöissä. Ks. komiteamietintö n:o 7/1945 s. 10 s. ja s. 26.

tava, että riitapuolilla on yleisen lainsäädännön edellyttämä mahdollisuus saada asia tuomionpurkuteitse KKO:n käsiteltäväksi.²⁵

Työtuomioistuin käsittelee siis pelkkiä oikeusriitoja. Kun TTL ei sisällä mitään säännöstä siitä, että työtuomioistuin juttua ratkaistessaan saisi noudattaa myös kohtuusharkintaa, on päädyttävä siihen tulokseen, että jutut on ratkaistava puhdasta oikeusharkintaa käyttäen. Positiivinen oikeus on niin ollen työtuomioistuimen ainoana johtolankana. Mitä lopuksi tulee siihen kysymykseen, onko työtuomioistuimessa noudatettava vapaata todisteiden harkintaa, on TTL jättänyt kysymyksen avoimeksi.²⁶ Vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön ja uudemmissa erikoislaeissa oleviin nimenomaisiin säännöksiin viitaten pitäisin kuitenkin ilmeisenä, että työtuomioistuimen tulee noudattaa vapaata todisteiden harkintaa. Tällaista harkintaa edellyttää jo se, että TTL:n useat erikoismääräykset osoittavat työtuomioistuinprosessissa pyrittävän aineelliseen totuuteen.

Työtuomioistuimessa noudatettavaa prosessimenettelyä silmällä pitäen voidaan todeta, että asioiden käsittely on pyritty järjestämään vapaamuotoiseksi ja tehokkaaksi. Jos taas siviiliprosessioikeuden johtavien periaatteiden valossa tarkastellaan tätä menettelyä, saatetaan sanoa, että prosessissa on vallalla varsin pitkälle viety tutkintamenetelmä sekä pyrkimys asioiden suulliseen käsittelyyn. — Missä määrin työtuomioistuimemme on vastannut siihen kiinnitettyjä toiveita, ei asian nykyisessä vaiheessa ole varmuudella pääteltävissä. Tämä tuomioistuin on näet ollut toiminnassa siksi lyhyen ajan, ettei minkäänlaiseen lopulliseen arviointiin ole mahdollisuutta. Voidaan vain todeta, että työtuomioistuimen käsittelemien juttujen lukumäärä on toistaiseksi ollut suhteellisen vähäinen, nimittäin vuonna 1947 yhteensä 12 juttua, joista 10 on tullut lopullisesti rat-

²⁵ Tästä seikasta huomautetaan HE:ssä lausumalla, että riitapuolilla on yleisen lainsäädännön edellyttämät oikeudet saada asia KKO:n käsiteltäväksi. — Sellaisena syynä, joka käytännössä voi tehdä tuomionpurkutien tarpeelliseksi, on ennen kaikkea mainittava se, että työtuomioistuin on ylittänyt asiallisen toimivaltansa eli siis ottanut käsiteltäväkseen riita-asian, johon nähden se ei TTL:n mukaan ole toimivaltainen. Tuomionpurkutie käy välttämättömäksi myös silloin, kun työtuomioistuimen ja yleisen alioikeuden välillä on syntynyt negatiivinen toimivaltaristiriita; tällöin ei kumpikaan tuomioistuin ole katsonut olevansa toimivaltainen juttua käsittelemään.

²⁶ Toisin komiteamietintö 7/1945, jossa ehdotettiin nimenomaan säädettäväksi, että työtuomioistuimessa on noudatettava vapaata todisteiden harkintaa.

Oikeudenkäyntimenettelystä työtuomioistuimessa

kaistuksi. Toisaalta on huomattava, että nämä jutut ovat ainakin osittain koskeneet melko suuria intressejä, joten tuomioistuimemme merkitystä ei ole arvioitava pelkästään juttujen lukumäärän mukaan. Ja lisäksihän jo se seikka, että tällainen erikoistuomioistuin on järjestetty jakamaan oikeutta tärkeällä käytännöllisen elämän alalla, on omansa lisäämään oikeusturvan tunnetta yhteiskunnan jäsenien keskuudessa.
